

Vincent Larderet

Vincent Larderet bij de opnames in de
Londense Steinway Hall

RAVEL ONTDEKT

Het eerste album van zijn complete registratie van de pianowerken van Maurice Ravel is net verschenen. Er volgen er nog drie. Drie? Ja, inderdaad, voor Larderet is de complete pianomuziek van Ravel op twee cd's een misvatting.

Een gesprek met een avontuurlijk pianist.

Ongeveer tien jaar geleden stuitte de pianist op Ravels eigen pianoversie van zijn ballet *Daphnis et Chloé*, die eigenlijk heel erg leek op de minder bekende eerste orkestsuite. De pianist was verrast: 'Deze versie was duidelijk bedoeld voor concertuitvoeringen en het klonk geweldig, het was zo goed geschreven voor de piano. Ik heb alleen een paar passages die Ravel duidelijk had vereenvoudigd, een beetje herzien.' Larderets eerste opname van deze versie werd zeer goed ontvangen en zo begon hij te denken over een complete opname, inclusief dit soort bijzondere werken.

Is zo dit unieke project ontstaan?

Ja! Voor Ravel was zijn pianomuziek altijd verbonden met het orkest. Hij dacht altijd in orkestrale kleuren en sprak liever van een transpositie dan van een transcriptie. Daarom zou een complete uitgave bijvoorbeeld altijd *La Valse* moeten bevatten, dat fantastisch klinkt op de piano. Gezien de vele andere werken die zowel voor piano als voor orkest bestaan, heeft de vraag welke versie de 'beste' zou zijn voor mij geen zin. Het zijn twee kanten van dezelfde medaille en we hebben beide nodig om Ravel echt te begrijpen.

Hij is een fascinerende persoonlijkheid en zijn biograaf Vladimir Jankélévitch schreef over het 'mysterie' dat Ravel omringt. Hij kon meesterlijk een andere persoonlijkheid aannemen en zijn innerlijke wereld verborgen houden. Ik vind dat heel mooi aan Ravel, we zeggen 'pudeur' in het Frans, wat betekent dat je je ware gevoelens niet laat zien, je houdt afstand. Dit verklaart deels waarom veel van zijn werken hun inspiratie vinden buiten de muziek, in de poëzie of in de natuur.

Hij kon zelf de draak steken met die houding en zei ook dat hij met zijn *Gaspard de la Nuit* een 'romantische karikatuur' had gemaakt.

Maar om terug te komen op ons onderwerp, piano versus orkest, kan de piano wel de magische orkestrale effecten weergeven zoals in de slotmaten van Ma Mère l'Oye of in de Lever du jour uit Daphnis et Chloé, om nog maar te zwijgen van de Boléro?

Natuurlijk heeft de piano zijn beperkingen, bijvoorbeeld bij het overbrengen van orkestrale tremolo's, maar aan de andere kant kan de piano texturen duidelijker weergeven en als het ware een abstractere blik bieden. Net als Stravinsky componeerde Ravel altijd aan de piano, dus ik denk dat hij zich pas in tweede instantie over de orkestratie ontfermde.

Hij orkestreerde *Gaspard de la Nuit* niet omdat het speciaal voor de piano was gecomponeerd.

Ravel wilde voor de pianist iets zeer veeleisends schrijven, iets dat moeilijker was dan Balakirevs *Islamey*, dat toen al bekend stond als het allermoeilijkste pianowerk, en hij had ook Liszts *Etudes Transcendentale* bij de hand toen hij aan *Gaspard* werkte. Zeer idiomatische pianomuziek zoals die van Chopin is moeilijk te orkestreren, en het enige geslaagde voorbeeld dat ik in dit opzicht kan bedenken is de orkestratie van Rachmaninoffs *Etudes Tableaux* door Ottorino Respighi.

Een nederige dienaar zijn van de componist is mijn absolute en enige doel.

Ravels Concert voor de Linkerhand, uitvoering in 2024 in de VS met dirigent Salvador Brotons

FOTO: PAUL QUACKENBUSH

Je zoektocht naar deze 'nieuwe' werken doet me denken aan je uitspraak: 'Echte liefde voor muziek houdt de bereidheid in om jezelf zonder egoïstische bedoelingen op te offeren voor muziek.'

Ik denk dat het voortkomt uit dezelfde houding. Een nederige dienaar zijn van de componist is mijn absolute en enige doel. Maar ik zou mezelf geen purist willen noemen. Als je alleen de tekst respecteert, kom je niet automatisch tot de waarheid. Nee, om te begrijpen wat de componist wil, moet je op de hoogte zijn van de historische context, en daarom ben ik erg blij dat ik kon werken met Carlos Cebro, een van Vlado Perlemuters favoriete studenten was. Ze waren erg goed bevriend en toen Perlemuter overleed, erfde Cebro diens Steinway en partituren.

Van 1927 tot 1929 speelde Perlemuter de pianomuziek van Ravel voor de componist bij hem thuis en ook op concerten waarbij Ravel aanwezig was. Ze werkten samen aan de muziek. Ben je ooit in het, overigens zeer charmante huis van Ravel in Montfort-l'Amaury geweest, dat nu een museum is?

Het is lang geleden en ik zou er nog eens heen moeten gaan, maar ik herinner me de prachtige klank van zijn Érard. Ik oefende bij een vriend op een soortgelijk instrument en de geringe diepgang van de toets maakte dat je heel snel repeterende noten kon spelen. En de partituren met de vele commentaren van Ravel en Perlemuter zijn een echte schat; je kunt ze met een gerust hart een Urtext noemen, als een basis voor een kritische editie. Niet alleen om de vele fouten in de edities die vandaag de dag nog steeds in gebruik zijn te corrigeren, maar nog veel belangrijker om de stilistische en interpretatieve aanwijzingen wat betreft muzikale expressie, tempo, nuances en frasering. Ravel wilde bijvoorbeeld niet dat *Ondine* te langzaam zou worden gespeeld, maar heel dolce en zingend, en bij het begin van *Scarbo* schrijft hij 'als een tamboerijn'.

Er zijn heel precieze metronoomaanduidingen. Het pedaalgebruik was voor mij onthullend, in *Jeux d'eaux* wissel ik op mijn nieuwe opname veel vaker het pedaal en dan krijg je een volmaakte helderheid. Ravel had, net als Debussy een hekel aan vage impressionistische klanken. Nog een interessant detail: aan het begin van *Oiseaux triste* kan die arabesk een beetje academisch klinken als je het te streng in de maat speelt. Er hoort een kleine fluctuatie in tempo in te zitten, en in *Un Barque sur l'océan* heb je als het ware een orgelpunt vóór elke golf, dus ook hier niet te strikt in de maat. Ik heb Perlemuter maar één keer ontmoet, nadat ik het Internationale pianoconcours van Brest had gewonnen, waar hij erevoorzitter was. Hij zei tegen me: 'Ravel wist precies wat voor interpretatie hij niet wilde.'

We weten van Marguerite Long dat Debussy – die elke nuance, zelfs het kleinste accent, met de grootste zorg noteerde – erg boos was over een pianist die de geschreven tekst niet respecteerde: 'Er zijn mensen die de muziek schrijven of bewerken, en dan doet deze meneer wat hij wil!' En Ravel zei: 'Géén rubato, géén interpretatie, alleen de tekst.'

Dat is heel interessant, Debussy was nog gedetailleerder in zijn notatie dan Ravel. Ik ben altijd geschokt als ik bijvoorbeeld Ravels Pianoconcert in G speel, waar veel dirigenten in het eerste deel, één maat voor het *Meno Vivo*, volgens een slechte traditie, een ritardando maken. Ik heb dit vaak meegemaakt, maar Ravel had er een hekel aan. We weten dat van Marguerite Long, die de première speelde onder leiding van Ravel.

Wat betreft de traditie moet ik altijd denken aan wat Dinu Lipatti zei na een ontmoeting met Ilona Derenburg, een leerlinge van Clara Schumann en vriendin van Brahms: 'Ik heb altijd het type persoon gemeden dat de zogenaamde traditie van de grote

FOTOS: KARIS KENNEDY

FOTO: MARY MCNEILL

CD-opname in de oude Sendesaal, Bremen

meesters door de jaren heen doorgeeft en eindigt met een volledig vervormde versie van zijn persoonlijke boodschappen.'

Ja ik houd echt van Lipatti als pianist en dat is absoluut waar. Het woord 'vervormd' zegt alles. Wat we in het Frans 'fausse tradition' noemen. Pierre Boulez zei ooit dat traditie synoniem is met 'trahison', oftewel 'verraad'. Daarom ben ik zo blij dat ik toegang heb tot de partituren van Perlemuter.

Je neemt ook de tijd om de interpretaties te laten groeien.

Oh ja, de waarheid vinden is soms erg moeilijk en tijdrovend. Ik herinner me de eerste keer dat ik Beethovens *Hammerklavier Sonate* speelde op verzoek van een concertorganisator. Ik was erg jong maar ik had maar zes maanden om me voor te bereiden, wat natuurlijk onmogelijk is om alle psychologische en filosofische dimensies van zo'n werk te doorgronden. Je wilt een interpretatie laten rijpen door er steeds weer op terug te komen. Het is me echter een keer gelukt toen ik de sonate van Alban Berg op het laatste moment wilde toevoegen aan een CD met de derde Sonate van Brahms. Maar dat lukte omdat ik al vanaf mijn twaalfde met dat soort partituren bezig was, ik hield echt van die stijl.

Je wilde componist worden.

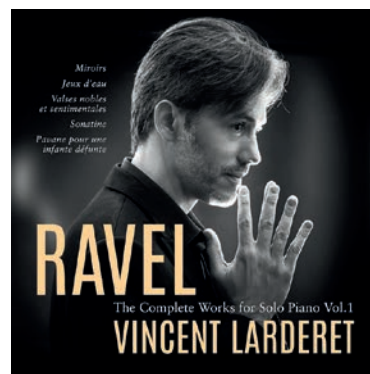
Ja, mijn vader was professor in de muziekwetenschap, ons huis was vol boeken en partituren. Ik hield eerst van muziek, de piano kwam later. Ik was geen wonderkind en speelde mijn eerste officiële concert op 14-jarige leeftijd. Ik beschouw mezelf als een non-conformist. Ik ging niet naar het Parijse Conservatorium, wat in Frankrijk de gebruikelijke manier is om carrière te maken. Ik ging naar Bruno Leonardo Gelber. Hij gaf les in Lübeck en ik heb zoveel van hem geleerd. Hij was erg streng en veeleisend, vooral als het op klank aankwam, en hij legde precies uit hoe je dingen technisch moest doen. Hij had veel gevoel voor lange muzikale lijnen

en zijn adviezen hebben me veel geholpen. Hij gaf alleen les in het repertoire dat hij zelf speelde, Beethoven, Chopin, Schumann, Brahms en andere muziek waarvan hij vond dat hij veel te zeggen had. Het was fijn om me op dat repertoire te concentreren. Maar al op jonge leeftijd was het belangrijk voor mij om een zeer brede en veelzijdige visie te hebben en verschillende stijlen als een soort kameleon te benaderen. Maar ik vind het nog steeds niet erg om als Ravelspecialist bestempeld te worden.

Je hebt ook de basisbeginselen van pianostemmen geleerd.

Dat zou een verplicht vak moeten zijn op alle conservatoria. Alle instrumentalisten, behalve pianisten, zijn bekend met het onderhoud van hun instrument. Ik heb het geleerd om een beter begrip te krijgen van de klankproductie en de regulatie van het mechaniek. Het maakt het werken met pianostemmers een stuk gemakkelijker omdat ik ze precies kan uitleggen wat ik wil. En in geval van nood kan ik een gebroken snaar altijd vervangen, en ik heb mijn gereedschap altijd bij me!

ERIC SCHOONES

Vincent Larderet

Ravel –
De complete werken
voor solo piano Vol.1

Avie Records
avie-records.com
www.vincentlarderet.com